

इति माध्यन्दिनीये शतपथब्राह्मणेऽश्वमेधनाम त्रयोदशमं काण्डं समाप्तम्
॥ १३ ॥

EXTRACTS FROM THE COMMENTARY OF HARISVĀMIN.

इदानीमश्वमेधस्य यदप्रसन्नं तद्दर्शयिष्यामः । तत्राश्वमेधस्योत्पत्तिः फलं च । पञ्चस्वध्या-
येषु तस्य धर्मविधयः आध्वर्यवहैत्रिद्रात्रब्रह्मवयाजमानविषयास्तत्र च त्रिभिरध्यायैः सह मन्त्र-
व्याख्यानेन विशेषधर्मा अनुक्रान्ताः पुनरध्यायद्वयेन तऽएव धर्मान्नरसहिता अनुक्रान्ताः ॥ ब्राह्म-
णेभ्य ऋविभ्यः [देय] ओदनः ब्रह्मोदनः ॥ १॥ २॥ १॥

अत्र रशनादिमन्त्रव्याख्यानम् ॥ १॥ २॥ १॥

स्तोकीयाः स्तोकाणां प्रसवणविन्दूनां निष्क्रयणतया सम्बन्धिनीराज्यतीः । सहस्रं जु-
होति अग्नये स्वाहेत्येता दशाज्यतीः शतकृत्व आवृत्ता जुहोति ॥ १॥ प्रदग्धोरिति प्राप्ते तोसुन
आदिलोपः हकारस्य घवम् ॥ ३॥ अन्यत्राग्नोरिति अन्वाहार्यपचने वाश्वपदे वा परिलिखिते ।
वक्ष्यमाणकल्पान्नरनिन्दा (see ३. ३. ४-५.) ॥ ६॥ अनुदुत्य आनुपूर्व्येणोच्चार्य । सकृदेवेति
न स्तोकीयावदावर्तयेत् ॥ ७॥ यज्ञमुखे-यज्ञमुखेऽइति दीक्षणीया प्रायणीया आतिथ्या प्रवर्ग्य
उपसदोऽग्नीषोमीयाः सुत्या अवभृथ उदयनीया अभूवन्ना (?) उदवसानोयेत्येतेषु । अर्धुकः
साधुसमृद्धः ॥ ८॥ ३॥ १॥

प्रेषं प्रकर्षेणान्विष्यान्विष्य ऐक्यम् । इष्टिभिः सावित्रोभिः ॥ १॥ धृतोः इह रतिरिह र-
मतामित्येता आज्यतीः । नष्टमन्विष्कृति गवेषत इति नष्टैषः ॥ ३॥ ४॥ १॥

प्रभंशुका प्रकर्षेण भंशनधर्मिका ॥ ४॥ इति एवममुं चतुर्दत्तकूटयुद्धादिकं संग्राममथ-
वा कुरुसंग्रामं बालसंग्रामं प्राच्यसंग्रामं बालसंग्राममुच्यमपित्यादिकं (?) अजयज्जितवान्
॥ ६॥ ५॥ १॥

तृतीयायां सावित्र्यामिष्टौ संस्थितायामुपोत्थायेति (३. २. १५.) वक्ष्यत्यत्र तु मन्त्रो व्या-
ख्यायते ॥ तदनुकारेण शिष्टाः स्वकर्मकुशलाः । आमित्रौ अमित्रयोः पुत्रौ ॥ १॥ तल्पसाधव-
स्तल्प्याः । बन्धनम् बध्यतेऽस्मिन्निति बन्धनस्थानम् ॥ २॥ विविधमायकृते व्याप्रियन्ते ।
उद्वचं समाप्तिम् ॥ ३॥ ६॥ १॥

आत्मा शरीरम् तस्मात्सप्तभेदाच्चक्षुरादिभिः किद्वैः । प्रजापतिः तस्या अवरोधार्थमेतानि
वक्ष्यमाणानि काय स्वाहेत्यादिमन्त्रकाणि अपक्रान्तसप्तदेवताकानि वैश्वदेवानि नामाहवना-
नि अपश्यत् ॥ १॥ त्रेधा त्रीणि विभज्य देवता जुहोति काय स्वाहा कस्मै स्वाहेत्येवमादि-
ना । त्र्यावृतः वसुरुद्रादित्यात्मकैरवयवैस्त्रिगुणा देवाः अग्निः सोम इत्येवमाद्यात्मिका वा ।
लोका अपि त्रिगुणाः समस्ताः प्रत्येकं चादिमध्यान्तविभागेन त्र्यावृतः ॥ २॥ सप्तभिर्दिवसैः
कुत एकविंशतिः सम्पद्यतऽइति सम्पदधिकाराच्चवर्षाद्व्यग्रभणानि जुहोतीति चैकस्मिन्नहनि
चतुर्होमवचनाच्च चवर्षाद्व्यग्रभणानि प्रत्यहं जुहोति प्रागल्भ्येन सप्तमे तु षडाग्निकानि जु-
होति ॥ ३॥ ७॥ १॥